

DJEČJA POEZIJA IVANA GORANA KOVAČIĆA

ROBERT BACALJA
Filozofski fakultet u Zadru
Faculty of Philosophy in Zadar

UDK/UDC: 886.2.09:886.2.09(02.053.2)
Izvorni znanstveni članak
Original scientific paper

Primljeno
: 1996-10-09
Received

I. G. Kovačić od početka književnog djelovanja upućuje stihove djeci. U pjesnički opus koji je i inače velikim dijelom obilježen tematikom djetinjstva urastaju dječji stihovi, čak i u najcjelovitije pjesničko ostvarenje *Ognji i rože*. Dječju poeziju najintenzivnije stvara od 1936. do 1939. kada je namještenik *Hrvatskog dnevnika*. Premda piše po narudžbi, ciklus *Za našu djecu* ima niz uspješnih pjesama. *Telefonski razgovor sa zoološkim vrtom* jedinstvena je pjesma u periodu između dva svjetska rata. Dječju poeziju piše na hrvatskom standardu i kajkavskom dijalektu. Na govoru zavičaja (koji u prvoj fazi nema autentičnu zavičajnu vrijednost) pored tematike djetinjstva obrađuje i socijalne motive. Dječjim interesima odgovara ciklusom pjesama o barunu Vrtirepu, turopoljskom plemiću za kojeg je poticaj našao u pričama o barunu Münchhausenu. Tragična smrt od četničkog noža prekinula je pjesnika da dovrši svoje djelo. I premda je njegovo djelo nedovršeno, radovi namijenjeni djeci koje je ostavio iza sebe otvaraju novu stranicu hrvatske dječje poezije i književnosti. Hrvatska dječja poezija u prijedeni put od starih do novih stremljenja ugrađuje djelo Ivana Gorana Kovačića koje u svom svjetlijem dijelu razigranošću, veseljem i ljepotom i danas pogoduje recepciji najmlađe čitalačke publike.

Od samog začetka književnog stvaranja I. G. Kovačić upućuje djeci svoje stihove.¹ Njegov opus je ispunjen dječjom poezijom, a možemo govoriti i o književnim planovima namijenjenim djeci koji nisu realizirani.² Počevši objavljivati tekstove kao šesnaestogodišnjak, u periodu "prvih koraka" - od prvog objavljenog teksta 1929. (proze Ševina tužaljka) pa do 1931. - napisao je velik broj dječjih pjesama³ i pjesama s tematikom djetinjstva. U takvom početku vidimo jednu bitnu odrednicu čitavog Kovačićevog djela, a ta je da uvijek popostaje pred čudesnim zrcalom djetinjstva koje znači put u svjetla širokih prostora njegova zavičaja gdje i sićušni detalj dobiva neslućenu pjesničku veličinu i ljepotu.

Prva faza njegova stvaranja za djecu sadrži dvadesetak dječjih pjesama.⁴ Čine je pjesme pisane na dijalektu (koji još nije dobio potpunu zavičajnu autentičnost kao u pjesmama koje su napisane kasnije) i pjesme nastale na hrvatskom standardu.

Pjesma Svraka nakićena paunovim perjem otvara njegov cjelokupni pjesnički opus. Pisana je u tradicionalnom govoru hrvatskih dječjih pjesnika. Ta basna u stihovima bila bi uspjelija bez posljednja četiri stiha koji su puni zastarjelog didaktičizma. Ostala Goranova animalistika prve faze nosi naslove: *Lisica i glava*, *Vuk i lisica*, *Pjesma o mravu i muhi* i *Osao i pas*. U tim je pjesmama obradio tipične situacije i likove iz basne. Pored tih animalističkih pjesama napisao je na hrvatskom standardu pjesmu *Ujak kao vitez* (u kojoj vidimo obrise šaljivih prizora iz kasnijeg ciklusa o barunu Vrtirepu), zatim u starom stilu pjesmu *Kažnjeni kradljivac* te pjesme *Zalepršo sniježak zrakom ...* i *Pod kišobranom*.

Pored pjesama napisanih na hrvatskom standardu u prvoj fazi iščitavamo i više dijelektalnih pjesama. Ovdje se I. G. Kovačić dotiče i

¹ Goranova rana lirika (1930-1931) sadrži 49 pjesama. Dvadesetak pjesama te faze pogodno je za dječju recepciju.

² Početkom četrdesetih planirao je sa izdavačem Antom Velzekom dječji povijesni roman: "Na početku 1940. godine on je Goranu (A. Velzek op. R. B.) predložio da napiše knjigu za omladinu, sličnu onim klasičnim pola literarnim pola historijskim djelima, na kojima mladi naraštaji drugih naroda stječu samosvijest i ljubav za vlastitu prošlost, odgajajući se za moderne patriote". Pavletić, 1963:128.

³ Pjesme objavljene 1930. u *Andelu čuvaru* (neke je svoje pjesme sam ilustrirao).

⁴ Prema podjeli koju je napravio urednik Goranovih *Sabranih djela* iz 1983. "Sačuvavši u cjelosti obje Kovačićeve zbirke pjesama (Lirika 1932, Ognji i rože) u obliku kakav im je dao sam Goran, urednik (Dragutin Tadijanović op. R. B.) je preostale njegove pjesme rasporedio u ove skupine: *Lirika* 1930-1931, *Lirika* 1932, *Lirika* 1932-1935, *Za našu djecu* 1936-1939, *Lirika* 1937-1943, te u postumi *Ognji i rože*, *Iz ostavštine I*, *Iz ostavštine II* (napisano 1943.)" Kovačić, 1983:477.

socijalnih tema što nije često kod dječjih pjesnika. Budući da je bio angažirani pjesnik i prozaik ne čudi da je našao u ovakvoj vrsti književnog stvaranja nevedenu problematiku. Nepravda i siromaštvo prate ljudski rod od pamtivijeka, a prisutni su i danas. I tu uočavamo jedan kontrast koji je izražen i u ostalom dijelu Kovačićevog opusa - s jedne strane razigrani i šaljivi ton basne bez suza - a s druge pjesme koje su putovanje u mračnije atmosfere ljudskog života. Akteri te tužne i sordinirane atmosfere su djeca. Pjesma Kaj opet gmi?! (u podnaslovu stoji Ne ratujte ...) crta problematiku gradske sirotinjske djece koja dijele hladni asfalt s bogatima. I kao Andersenova Djevojčica, dok u blizini miriši pečenka, siromašno dijete glada u zaboravljenoj na ulici. U pjesmi nema veselja ni životne radosti, ali zar nije još Andersen naznačio tamniju stranu života. Osjetivši na vlastitom slučaju rat (otac I. G. Kovačića se nije oporavio nakon povratka iz rata) ovu je temu uspjelo umjetnički transponirao, a stihovi snažnije zvuče jer su pisani u dijalektu. "Uopće čim u njegovu opusu nađemo na kajkavski tekst kao da ritam poteče življe."⁵

"A mamicu moju
je beteg potrla
i ona je vmrla ...
Sem sam na svetu,
a lahko je v letu,
gda toplo je svud -
i sunčece greje
na grud,"⁶

Sa snažnom socijalnom notom intonirana je i pjesma pisana u prigodi Božića (*Na Badnju večer*). Radost je na zemlji, rodio se sin Božji, a u takvom trenutku imade bijede i zaboravljene dječice:

"Po putu dečica gredu - su bleđa
i dršču od zime lute,
a jedno okno se svetli i gleda
na snežne pute ...
Bratec je stal na štengu,
je drhtal i zapopeval,
a sestrice mu je pomogla,
i z njom je suze proleval ...

⁵ Kočan, 1989:109

⁶ Tekstove Goranovih pjesama navodim iz knjige Ivan Goran Kovačić, *Sabrana djela*, Sv. IV. /pjesme/prepjevi Zagreb, HAZU, 1983.

Lepo su, lepo popevali
o detešcu malom vu štali;"

U istom tonu objavljuje se i u pjesmi *Popevka drobnoj dečici z grada*. Goranova težnja za pravdom obilježila je fazu rane lirike, a socijalni motivi pojavljuju se u dječjim pjesmama i u pjesmama o djetinjstvu. Tako intonirane pjesme redovito piše na dijalektu, a i prvi ciklus *Dana gnjeva* naslovljen je kao *Rane toge*. "Rane tuge zbog ranih spoznaja - ljudske nevolje i bijede."⁷

U ranoj poeziji imade Goran pjesama o različitim prigodama u životu djeteta te crta i sretniju stranu dječjeg života. To su prigode Uskrsa, radost primanja darova za sv. Nikolu (triptih *K meni je Nikola prišiel*). Radostan nakon povratka iz grada u polumraku seoskog doma s majkom i sestricom čeka darove:

"Kako sem doma ves sreten,
pak jutro je puno snega ...
ni mislil nisem ja "z škole",
na dare, sada na Njega ...

Nekaj je palo baš z stola
vrisnil sem sreten v mraku ...
kolača, bonbona i vsega,
v mojem je puno škrlaku ..."

U ranoj poeziji nalazimo i jednu od naših najljepših dječjih umjetničkih pjesama na temu Božića-*Angeli su zišli*. Pjesma je nastala pred Božić i nosi nadnevak, Zagreb, 16. prosinca 1930.

U lirici 1932 nema dječjih pjesama, a u skupini *Lirika 1932-1935* također ih nema osim pjesme *Uspomene* koju je Joža Skok uzeo kao moto pregleda stvaranja hrvatskih književnika na temu djetinjstva.⁸

Skupina pjesama pod naslovom *Za našu djecu 1936-1939* sadrži 76 pjesama, lirskih crtica i skica. Pjesme ovog ciklusa objavio je u Hrvatskom dnevniku gdje je bio namješten u razdoblju 1936-1940 i to pod pseudonimima Striček Šimek, Ujak Vanja, Crnac Nil, Ivica, Cik, Cak, Cik-Cak i Zvrk. Kad bismo govorili samo o Goranu-piscu tih 76 tekstova već bi taj

⁷ Pavletić, 1963:58

⁸ U časopisu *Detinjstvo*, br. 3, 1979, *Moderno hrvatsko pjesništvo na temu djetinjstva*.

broj upućivao na umjetnika koji nije samo prolaznik u hrvatskoj dječjoj poeziji. Gustav Krklec piše da su "te pjesme za najmlađe čitaoce većinom nastale tako, da je Goran u prilogu lista pod naslovom *Za našu djecu* pisao prigodne stihove uz date fotografije".⁹ Premda je ciklus *Za našu djecu* prigodnog karaktera (neke pjesme nisu potpuno razumljive jer su nastale nakon Goranovog promatranja fotografije) u njemu ima velik broj uspješnih pjesama. Tematski je bogat i najviše se približio dječjem svijetu i dječjim interesima. Po svemu se Goran upravo preko uručenih mu fotografija dječje stvarnosti približio dječjem svijetu. Sastavljači antologija i autori čitanki poslije Drugog svjetskog rata redovito su posizali za tekstovima ciklusa "Za našu djecu". U knjizi *Prvi koraci*, 1949. tiskano je dvadeset pjesama, a 1951. Grigor Vitez priređuje ciklus *Za našu djecu* kao zasebnu knjigu. Lepeza Goranovih interesa u dječjim pjesmama iz tog perioda je slojevita: dijete u igri, domu tiha sreća i atmosfera kućnog praga, zatim tradicionalne teme hrvatske dječje poezije - pogled na seoski život, pejzažne slike i promjene u prirodi. Posebice je velik broj pjesama o proljeću. Ono što ciklus *Za našu djecu* razlikuje od prethodnog jest životna radost i optimizam kojim zrače gotovo sve pjesme koje pripadaju svijetlom dijelu Goranovog stvaranja. I tu se Goran objavljuje na kajkavskom dijalektu. To su pjesme *Dober tek, dober tek*, *Pjesma uz kolijevku*, *Barica na polju* i *Smrt cvjetja*. Josip Lisac smješta navedene pjesme u međufazu Goranove dijalektalne poezije - govori o prvoj (ranij) koju čine pjesme iz 1930 i 1931 "te o zreloj u kojoj je Goran napisao uglavnom samo knjigu *Ognji i rože*".¹⁰ Smatra da "jezične značajke prve i druge faze supostoje u raznim omjerima u četiri pjesme iz rubrike Hrvatskog dnevnika *Za našu djecu* (...)."¹¹

Pjesma *uz kolijevku* svojim ritmom uspješno uvodi dijete u san. Atmosfera kad se sklapaju trepavice nadopunjuje se slikom izvan kuće gdje ptice već snivaju, a u mraku i mjesec i zvijezde bdiju nad djetetom. Čuje se šapat cvijeća "Rožice ti to šepčejo-" koje u tišini uvodi dijete u snove i predviđa mu budućnost. *Pjesma uz kolijevku* izdvaja se od ostalih pjesama ovog dijalektalnog intermezza jasnoćom, ujednačenim ritmom, kao da je napisana u jednom dahu. "Međufaza" njegove dijalektalne poezije dobiva značenje u kontekstu nastojanja da provjeri/preusmjeri pjesnički talent od ranih pjesama prema pjesmama objavljenim u životnom djelu, zbirci pjesama *Ognji i rože*. Stvarajući za djecu 1937. godine na dijalektu kao na

⁹ Krklec, 1990:22

¹⁰ Lisac, 1989:92

¹¹ Lisac, 1989:92

akumulira i provjerava poetsku snagu, kao da radi pripravu za svoje najcjelovitije djelo.

U ciklusu se izdvajaju pjesme *U sveca je zlatna kapa* i *Vesela kućica*. U prvoj obrađuje motiv darivanja, a *Vesela kućica* sjajna je slika ugođaja seoskog dvorišta. Bila bi to tek obična slika seoskog dvorišta da se nije kroz sukob dva pjetlića živog i neživog (glinenog na krovu) uskomešalo cijelo dvorište. U tom prostoru gdje se svatko bavi svojim poslom odjednom je sve oživjelo i zagralo. Kao u nekom koncertu bez nota javile su se životinje i na kraju braco iz kolijevke. Veselo je u kući, na kući i ponad kuće kad se i sunce nasmiješilo zasijavši jače zlatnim zrakama. U tom skladnom trenutku i ono neživo je oživjelo jer glineni kokotić na krovu: "Napeo je vratitić da pjesmu izvine." Pjesma po radosnoj i optimističkoj projekciji seoskog ambijenta ulazi u krug tekstova koji su objavljeni u zbirci *Ognji i rože* u ciklusima *Gledalo Kupe* i *Mali svet* koji ga vraćaju "na plan ranijeg i bezbrižnijeg stanja, u svijet djetinjske imaginacije."¹²

Zavičaj je prisutan i u pjesmama *Na trti visi grozd do grozda, Iz grada! U šume!, Odjekuju šume, Ptice će cvrkatati, Gledaj mog proljeća, U selu sve biva jasno.., Kada sunce zapane za selo, Rado gledam*. Ostale pjesme iz najužeg su kruga dječje stvarnosti: igre, maštanja, škole, doma i želje. U nekim se tekstovima osjeća specifično zanimanje za dječji svijet ili ono što bi mogli nazvati dječjom intimom (pjesme *Pred zrcalom, Moj konjic*). Kao da su fotografije koje su poticale Gorana na pisanje bile put u samo središte dječjeg sanjarenja i maštanja. Vječita je u dječjoj psihi želja za putovanjem i avanturom, a to prate pjesme *Lutke moje male, Moj konjic* i *Skitalica*.

U *Telefonskom razgovoru sa zoološkim vrtom* na duhovit način povezuje dječju želju i potrebu za odlaskom u zoološki vrt¹³ i jedno od ondašnjih modernijih komunikacijskih sredstava - telefon. U nemogućnosti da posjeti životinje dijete u svojoj mašti oponaša telefonski razgovor šaljući pozdrave u zoološki vrt. Još je tekstova u ciklusu *Za našu djecu* sa životinjama iz zoološkog vrta: *Žirafa - ponosna i nježna majka, Žirafa je krasna zvijerka, Jure, skaču preplašene. Telefonski razgovor sa zoološkim vrtom* i danas je živa pjesma. U njoj Kovačić proširuje animalističku galeriju, pa su u dječju pjesmu ušli i majmuni, slonovi, lavovi, zebre, žirafe

¹² Lešić, 1971:32

¹³ Zalar u poglavlju o poetskoj animalistici u knjizi suvremena hrvatska dječja poezija navodi Azarovu preporuku "da svaki kandidat za uspješnu dječju literaturu mora bar nekoliko puta godišnje posjećivati zoološki vrt". Zalar, 1979:81

i antilope. Proširivši galeriju životinja, Kovačić u tim pjesmama iznosi dječju brigu za zatvorenim životinjama zbog kojih djeca rado odlaze u zoološki vrt. U pjesmi *Jure*, skaču preplašene žali životinje koje su otete iz afričkih prostranstava i zatvorene u uzane kaveze gdje ih plaši gradska vreva i automobili.

Krugom pjesama iz zoološkog vrta anticipira čitav niz tekstova koji su u hrvatskoj dječjoj poeziji nastali u poratnom razdoblju: Vitezov *Maksimir*, Krklečeve *Neostvarene želje*, Zvrkove *Brzajavne čestitke* i Kanižajevu *Žirafu*. Usudio bih se reći da *Maksimir* Grigora Viteza proširuje vidike Telefonskog razgovora sa zoološkim vrtom. Iako je tek naznačio, cjelovitije zaokružio u *Telefonskom razgovoru ...* I. G. Kovačić je predvidio nove putove hrvatske dječje pjesničke animalistike. No Goranova animalistika ispunjena je i standardnim likovima pa u njegovim tekstovima pronalazimo i lastavice (koje su česte u njegovoj poeziji), medvjede, janjad, rode itd. Zanimljiv je i nov tekst *Pismo majčici* (lirska proza) gdje se Kovačić udubljuje u prve pokušaje artikulacije dječjeg govora koji uglavnom izgledaju: "Dla-ga maj-ci-ce, ti se ne ces sl-di-ti, da te lu-ci-com tuc-kam po ce-lu!"

Pored navedenog teksta kao posebnost izdvaja se pjesma *Plovi plovi* u kojoj se javlja kao domoljubni pjesnik:

"Plovi, hrvatska lađo,
 Raširi jedra -
 Bijela, čista i snažna,
 Vječito vedra.
 Ne skrši te bura ni vali,
 Udarac groma -
 Ti nosiš visoko zastavu
 Hrvatskog doma.
 I kad te primi mima
 I sretna luka -
 Raduj se plaću, veseli pjesmi
 Slobodnog puka."

U ciklusu *Za našu djecu* česte su i pjesme o mijenama u prirodi i o godišnjim dobima. *Proljeće* je uspjeła slika buđenja prirode što svjedoči o Kovačićevoj povezanosti s prirodom. On je vječiti obožavatelj i motrilac ljepote koja ipak u nekim godišnjim periodima kulminira. Proljeće je takav trenutak. Najavljuju ga fanfare cvijeća s procvjetanog brijega:

"I ljubice su već nagnule glave
Pa slušaju trube jaglaca sa brijega."

A proljeće nije potpuno bez lastavica, one su znak da odlazi zima. Lastavice, kako sam naveo, omiljene su ptice u Kovačićevoj poeziji i one daju poseban kolorit pjesničkim slikama. Nalazimo ih u više dječjih pjesama i u poeziji koju je pisao za odraslu publiku (*Oproštajni cvrkut lastavica, Lastavice*).

I skupina *Lirika* 1937-1943 sadrži više dječjih pjesama. To su tekstovi nastali od 1937. pa do njegova odlaska iz Zagreba 1942. (*Veli cica maci, Proljeće, Hrast i ptice, Voliči, Mali konjić, Kap, Maloj, Svirala, Svoje glavi cvrčak, Puževa kućica, Vrag i kiša i ciklus Zgode i nezgode baruna Vrtirepa*). Po tematici i formalnoj obradi ove su pjesme u suglasju s onim iz *Hrvatskog dnevnika*, a četiri pjesme o barunu Vrtirepu izdvajaju se iz svih faza njegovog stvaranja namijenjenog djeci (premda začetak ideje o Vrtirepu treba tražiti u pjesmi prve faze *Ujak kao vitez*).

Među navedenim pjesmama zanimljiva je pjesma *Proljeće*. Još jedna u nizu Kovačićeve pjesama o najljepšem godišnjem dobu. Pjesničke slike koje je upotrijebio u pjesmama *Proljeće* (iz ciklusa *Za našu djecu*):

"I ljubice su već nagnule glave,
Pa slušaju trube jaglaca sa brijega."

i u pjesmi *Vesela kućica*:

"I sunce se šali nadušilo smijati,
U ždrijelu mu stali zlatni zubi sijati."

dvije su slike koje daju osnovni ton pjesmi *Proljeće*:

"Fanfare jaglaca
veselo trube (...)
I sunce se diglo,
Čulo je trube
U smijehu zlatne
Pokaže zube ..."

Zgode i nezgode baruna Vrtirepa (1942) još je jedan značajan segment njegove dječje poezije. Na Goranov način ispričane priče o barunu

Münchausenu. Čine ga pjesme *Opasna zadaća*, *Jelen trešnjevac*, *Medvjed na ražnju* i *Ukroćeni vuk*. U njima Kovačić duhovito pjeva o čuvenom barunu - lašcu kojeg je pretvorio u turopoljskog plemića. Puna humoriističnih obrata i poanti ta poezija otkriva nam jednog novog Gorana. Zrelog dječjeg pjesnika koji je poticaj iz lektire pretvorio u samosvojan i originalan ciklus o turopoljskom plemiću. Osim u naše prostore šalje pjesnik baruna Vrtirepa na turski dvor (u Stambol) kao roba, čime stvara i pospješuje avanturu i akcionost, stoga se tim ciklusom opet približio dječjim interesima, a svojoj poeziji dao specifičnu narativnu strukturu. U prvoj pjesmi *Vrtirep* u duhu pravog Münchausena leti na tanetu, u drugoj gađa jelena košticom. Jelen trešnjevac je jedna od nemogućih lovačkih izmišljotina, ali tko je po tome Vrtirepu/ Münchausenu ravan. U *Medvjedu na ražnju* Vrtirep-sultanov uznik postaje sultanov miljenik i vezir, a u *Ukroćenom vuku* još jednom pokazuje sposobnost činjenja nemogućih stvari. Kad su u bijesnom trku vukovi pojeli konje, on upreže vuka i on ga dovodi do samog Petrograda. Čitajući *Zgode i nezgode baruna Vrtirepa* nameće nam se misao da je ove stihove autor pisao s lakoćom i da se sve četiri pjesme odlikuju izrazitom lepršavošću ritma i raznolikošću stiha. Goran je ovdje pokazao svoje pjesničko umijeće i kako se i po narudžbi mogu postići vrhunski pjesnički artefakti.¹⁴ Pričajući Vrtirepove zgode još se jednom približio dječjim interesima. Jer "Ima jedna crta dječje poezije koja se ne mijenja iz desetljeća u desetljeće, koja je svojstvena njezinu starijeme i novijem tipu, a to je narativna struktura. Poznato je da djeca vole priču, događaj, anegdodu. Apstrakcije, kaleidoskop statičkih slika, subjektivistička fragmentarnost i lirske destilacije nerijetko ih zamaraju."¹⁵ I suvremeni dječji pjesnici koriste narativnu strukturu. Goran se ne koristi narativnom strukturom samo u *Zgodama*, već se i određeni broj ostalih tekstova može označiti tom sintagmom.

Najcjelovitije djelo Ivana Gorana Kovačića *Ognji i rože* također sadrži više pjesama koje odgovaraju dječjoj recepciji. To su pjesme iz ciklusa *Mali svet* (*Mali oblak*, *Proleće*, *Mali pot*), a djeci odgovaraju i pjesme *Beli most*, *D'žd*, *sonce i stari mlinar* i *Martinova brada*. Ni u ovim pjesmama gotovo da nema tuge, već su pune veselih slika razigrane prirode i ljudi blisko povezanih s njom. U *Belom mostu* snaga bistre i mrzle vode

¹⁴ Dragutin Tadijanović piše da je dao "Goran ondje maha svojoj fantaziji, vještoj igri građenja strofa i rima, i u svakoj pjesmi drukčiji ritam: vježbalište za novi izraz." Kovačić, 1983:497

¹⁵ Zalar, 1979:18

tka "beli most" na mjestu gdje ga samo pjesnik može vidjeti i zaustaviti. Samo pjesnik koji ima sposobnost dječjeg imaginativnog tkanja - kao u bajci koja je istinita i moguća samo u dječjoj recepciji - može preko "belog mosta" prevesti kočijicu. Kad kočijica prođe on se pretvara/materijalizira u nešto čvrsto - moguće. Gradacija ide od: *Bel ko čisto mleko/I velo od vil* u prvoj strofi do Popevko okreće/kočijin kotač: */Beli beli beli most/Ko slonova kost! Na kraju je sve moguće: transparentno i "velo od vil" dobiva* specifičnu težinu mosta od slonove kosti. Tako se i slike iz bajki u dječjoj mašti pretvaraju u stvarnost. I ostale pjesme ovog fraginenta Goranove dječje poezije put su na staze na kojima je provodio djetinjstvo. Staze koje vode u ljepotu njegova čistog zavičaja i rodnog Lukovdola. Te su pjesme pokušaj da se zaustavi vrijeme u finom predivu i velu Belog mosta, "jer da se sve promijeni i proteče gdje bi smo našli djetinjstvo".

Goranova dječja poezija neodvojivi je dio njegova opusa. Ovo nije corpus separatum već je prisutna od samih početaka i urasta u njegova najznačajnija pjesnička ostvarenja. Kao i ostatak Gorano-vog stvaralaštva i dječja poezija djeluje kao kontrast svjetla i tame (mrak na svjetlim stazama). Tužne tonove koji dijelom odjekuju (socijalna tematika) u ranoj fazi zamjenjuju vesele slike iz prirode, zavičaja i urbanog zagrebačkog prostora u ciklusu *Za našu djecu*. Upotreba narativne strukture i opjesmotvorenje poticaja iz lektire (Münchhausen) nova je vrijednost Kovačićeve dječje poezije kojom odgovara dječjim interesima što je značajno u recepciji dječje književnosti. Proširenjem interesa na likove životinja iz zoološkog vrta zacrtao je hrvatskoj dječjoj animalistici nove putove (posebice u pjesmi *Telefonski razgovor sa zoološkim vrtom*). Napokon, uspjeli stihovi njegovog životnog djela *Ognji i rože* (dva navedena ciklusa) daju novi kvalitet dječjem opusu Ivana Gorana Kovačića. Tragična smrt od četničkog noža prekinula je pjesnika da dovrši svoje djelo. No iako nedovršen, fragmentaran i porazbacan po svim fazama Goranovog umjetničkog rada dječji pjesnički opus neopterećen suvišnim didaktičizmom i moralom (tek u nekoliko pjesama) najava je novog pjesničkog govora između dva svjetska rata, važan doprinos i poticaj hrvatskoj dječjoj poeziji. Njegova književna djela namijenjena djeci nisu marginalna, niti je njegov pjesnički lik prolazan u hrvatskoj dječjoj poeziji, jer velik broj Goranovih pjesama za djecu iako je prošlo više od pedeset godina od pjesnikove smrti, svojom razigranošću, veseljem i ljepotom pogoduje recepciji i današnje naj-mlađe čitalačke publike, što je neosporno dokaz njihove trajne vrijednosti.

Literatura:

- K o č a n, S. M. (1989): Dijalektalna poezija Ivana Gorana Kovačića. *Život i djelo Ivana Gorana Kovačića*, Zagreb, Nacionalna i sveučilišna biblioteka.
- K o v a č i ć, I. G. (1983): *Sabrana djela sv. IV.: Pjesme/prepjevi*. Zagreb, JAZU.
- K r k l e c, G. (1990): Zapis o Goranu. *Majmun i naočale* (11. izdanje). Zagreb, Mladost.
- L e š i ć, Z. (1971): *Polja svjetla i tamna*, Književno djelo Ivana Gorana Kovačića, Sarajevo, Svjetlost.
- L i s a c, J. (1989): Jezične značajke dviju faza Goranove dijalektalne poezije, *Život i djelo Ivana Gorana Kovačića*. Zagreb, Nacionalna i sveučilišna biblioteka.
- P a v l e t i ć, V. (1963): *Goran (njim samim)*. Beograd, Savremena škola.
- Z a l a r, I. (1979): *Suvremena hrvatska dječja poezija*, Zagreb, Školska knjiga.

*Robert Bacalja: IVAN GORAN KOVAČIĆ'S POETRY
FOR CHILDREN*

S u m m a r y

From the very beginning of his literary career I. G. Kovačić wrote poetry addressed to children. Marked as a whole by themes pertaining to childhood, parts of his poetic output, even within the most integral collection *Ognji i rože* (Fires and Roses), feature verses specifically addressed to children. He wrote most of his children's poetry while working for the Croatian Daily from 1936-1939. Although written on order, the cycle of poems entitled *Za našu djecu* (For our children) contains a number of successful texts. "The Telephone Conversation with the Zoo" is a unique poem of the period between the First and the Second World War. Kovačić wrote in standard Croatian and in the "kajkavian" dialect. He used the dialect of his home region (which during his first phase does not

possess an authentic native place value) in dealing with the themes of childhood as well as with social motifs. With a cycle of poems about baron Vrtirep, the nobleman from Turropolje, Kovačić, inspired by stories about barun Munchausen, addressed his children readership. His death at the hands of the Chetniks prevented the poet from completing his work. However, although his work is unfinished, the poems addressed to children that he left behind open up a new page in Croatian literature for children. This segment of the work of Ivan Goran Kovačić with its playfulness, joy and beauty continue to appeal to the youngest reading public and represent a link on the chronological axis of Croatian poetry for children.